

opstaaet Underbalance, dels til nye Husledning i 1873 og følgende Aar. (Se Mødet den 30te Oktober.)

²¹⁵/₇₃. Følge Obligationer af 11te Juli 1863, tinglyst den 30te f. M., og 24de Februar 1869, tinglyst den 18de Marts f. A., skylder Kommunen til Spare- og Laanekassen i Aarhus til Rest henholdsvis 3,000 Rb. og 5,000 Rb., ialt 8,000 Rb., hvilken Kapital, der for den førstnævnte Sum's Vedkommende forrentes med 4 pCt. og for den sidstnævntes med 4½ pCt. aarlig, afdrages med ialt 2,000 Rb. aarlig. Da Kommunen staar i Begreb med at optage et nyt større Laan, navnlig til Fyldestgjørelse af den med Krigsministeriet under 5te August indgaaede Overenskomst om Opførelse af forskjellige militære Etablissementer, og da det under disse Omstændigheder er af Vigtighed, at Amortisationen af ældre Gjældsposter ikke sker med forholdsvis store og bebyrdende Beløb, havde Laaneudvalget indstillet, at Afdragene til Sparekassen nedsættes til 500 Rb. aarlig, hvortil Sparekassens Direktion havde givet sit Samtykke.

Byraadet bifaldt Laaneudvalgets Indstilling og besluttede at indhente Ministeriets Approbation paa samme. (Se Mødet den 13de November.)

²¹⁶/₇₃. Fra Laaneudvalget var modtaget et Forslag om Optagelse af et nyt Laan.

Byraadet vedtog at udsætte Sagens Afgjørelse til et senere Møde. (Se Mødet den 9de Oktober.)

Samme Dag afholdt Byraadets valgte Medlemmer et Møde, i hvilket vedtoges Decisioner til Ræmnerregnskabet for 1872.

Mødet den 2den Oktober.

⁷⁸/₇₃. Fra det i Mødet den 3die April nedsatte Udvalg var modtaget et Udkast til Vedtægt for Aarhus Kjøbstads Brandvæsen i Genhold til Lov af 21de Marts 1873.

Man vedtog at henlægge Sagen i Skabet til et senere Møde og da at indbyde Politimesteren til at deltage i Forhandlingerne. (Se Mødet den 10de Oktober.)

¹⁰⁵/₇₃. Der fremlagdes en Skrivelse fra Raadmand Lissberg, saalydende:

„Jeg tillader mig herved ærbødigst at meddele, at jeg, for at kunne faa en Del af min Ejendom i Vejlby Krat indhegnet og

afløst, har, uden at foretage nogen Forandring med Hensyn til det af Sindssygeanstalten i Nis Skovs Stiel anbragte Løb, afløst den Fodsti, som i 1854 med den daværende Ejers Tilbedelse blev anlagt af Sindssygeanstalten i den Stikkelse, den siden den Tid har haft. Derimod har jeg langs med mit nye Hegn udlagt en ny Fodsti gjennem min Ejendom, som staar aaben for Færdselen af Spaserende. Ønskes en noget forandret eller en endelig Ordning af denne Sti, er jeg meget redebon til at forhandle.

Århus, den 30te September 1873.

Ørbødigt

H. Riisberg."

Byraadet besluttede at nedsætte et Udvalg paa 5 Medlemmer for at forhandle nærmere med Raadmand Riisberg. Til Medlemmer af Udvalget valgtes Borgmesteren, Nørsk, Kjær, Golding og Skovby.

¹⁸²/₇₃. Fra Markudvalget var modtaget en Erklæring angaaende den i Mødet den 21de August ommeldte Skrivelse fra Indenrigsministeriet angaaende en mulig Forandring i Bestemmelserne i Forordningen af 18de Oktober 1811 om Afgifter og Recognitioner af afhændede Kjøbstadparker.

Byraadet vedtog i Overensstemmelse med Udvalgets Erklæring at udtale, at det fandt de nu gjældende Bestemmelser stemmende med Byens Interesser og derfor ikke havde Anledning til at ønske nogen Forandring i dem.

¹⁸⁶/₇₃ og ¹⁹⁶/₇₃. Fra Politimesteren var modtaget en Skrivelse af 29de September, hvorefter Amtet har tilladt, at der af Politikassen maatte udredes Halvdelen af det for Politis og Patrouillebetjentene paatænkte, i Mødet den 19de September ommeldte Lønningstillæg.

¹⁹⁸/₇₃. Byraadet vedtog det i Mødet den 19de September ommeldte Forslag af Kraiberg om Tillæg til Byraadets Forretningsorden med Hensyn til Møder for lukkede Døre.

²¹⁷/₇₃. Der fremlagdes et Forslag til Kommunens Budget for Året 1874.

Byraadet udsatte første Behandling af Budgettet til et senere Møde. (Se Mødet den 9de Oktober.)

²¹⁸/₇₃. Fra det foreløbige Udvalg for Tilvejebringelsen af et Jernbaneanlæg fra Århus til Thorsager var modtaget følgende Skrivelse til Byraadet, hvori dette opfordres til at tage Sagen i sin Haand:

Som det ærede Byraad bekjendt, afholdtes der den 15de April d. A. et Møde i Ny Løgten, i hvilket Byraadet var repræsenteret ved Delegerede, for at forhandle Spørgsmaalet om en Forandring af Planen for den projekterede Randers-Grenaa Jernbane.

I dette talrigt besøgte Møde, i hvilket, foruden Repræsentanter for Aarhus Byraad og for Aarhus og Randers Handelsforeninger, et meget stort Antal Sogneraad i den interesserede Egn samt et stort Antal privat indbudne Mænd vare tilstede, vedtoges det næsten med Enstemmighed:

ifstedetfor „at søge en Tilslutning af Grenaa-Banen ved en Mellemstation imellem Långaa og Aarhus“, at arbejde hen til: „at der bygges en Jernbane fra Grenaa til Thorsager eller et Punkt i Nærheden deraf, og derfra resp. til Randers og til Aarhus“.

En saadan Bane erkjendtes at være den, der bedst og fyldestgørende tilfredsstillede de repræsenterede Egnes og den hele østlige Halvøes Interesser, Behov og Krav paa en hensigtsmæssig og naturlig Tilslutning til Statsbanen, der satte saavel Person- som Godstrafiken fra dette betydelige Opland i Stand til at bevæge sig saavel mod Nord som mod Syd uden lange Omveje. Til videre Fremme af denne Sag besluttedes det at nedsætte et Udvalg af 7 Medlemmer, hvortil valgtes undertegnede Mænd.

Dette Udvalg mødte den 24de April i Kjøbenhavn og henvendte sig der dels til Indenrigsministeren og Finansministeren, dels til Folkethingets Udvalg for den forelagte Jernbanelov, og dels endelig til forskellige Rigsdagsmænd.

Da det viste sig, at der paa Sagens daværende Standpunkt ikke var nogenjomhelst Chance for at faa Linien Thorsager-Aarhus optaget i Loven, besluttede Udvalget sig til at overgive saavel Indenrigsministeren som Folkethingsudvalget et Andragende, der gik ud paa „ved dertil sigtende Endringer at bevirke en saadan Forandring i det foreliggende Lovudkast § 1 b, at en Udvidelse af Randers-Grenaa Banen ved en Tilslutning ved Thorsager eller et Punkt i sammes Nærhed derved blev mulig“.

I den under 23de Maj d. A. udgaaede Lov om Meddelelse af Koncession paa Anlæg og Benyttelse af forskellige Sidebaner til de jydsk-synske Statsbaner er der, i Overensstemmelse med

det i dette Andragende udtalte Ønske, i § 4 optaget den Bestemmelse:

„at Koncessionshaveren er forpligtet til, naar Sidebaner ønskes satte i Forbindelse med Banen, at underkaste sig de Betingelser for gjensidig Tilslutning og Drift, som Indenrigsministeren i Mangel af mindelig Overenskomst mellem de Vedkommende bestemmer“.

Endvidere henledes Opmærksomheden paa, at samme Lov i sin § 7 har optaget den Bestemmelse:

„at naar nogen af de i nærværende Lov omhandlede Baner er anlagt, kan Indenrigsministeren tillade, at dens Drift paa Begjæring af det paagjældende Selskab overtages af Staten i Forbindelse med Driften af dennes Baner paa Betingelser, som billigess ved Finantsloven“;

en Bestemmelse, der mulig særlig maatte kunne finde Anvendelse ved en Bane Thorsager-Marhus.

Efter derom tagen Bestemmelse har Udvalget nu i Løbet af Sommeren ved Hr. Ingeniør Øbel ladet foretage foreløbige Undersøgelser i Marken af Terrænet mellem Aarhus og Thorsager eller eventuelt et andet Tilfnytningspunkt til Randers-Grenaa Banen og et Nivellement af forstjellige Linier, navnlig en østligere og en vestligere Dpgang over Højdedraget nord for Aarhus.

Begge Linier følges fra Aarhus ned om Ris Skov, Sindsygehospitalet og Vejlbj Baffer. Nedenfor Eg-Maen dele Linierne sig, og den østlige gaar derfra tæt østen for Lystrup, forbi Rantbølle, Stjødstrup, langs med Grenaa Chausse forbi Ny Løgten, indtil den ved Rosenholm Hestehave østen for Segalt svinger ind i Landet om ad Gl. Badstuen Kro, forbi Kraiberg og Sophie-Amaliegaard indtil Estrupgaarde, hvor da Linierne falde sammen.

Den vestre Linie gaar derimod vest om Lystrup, forbi Hjortshøjlund, Grottrup, Haarup, om ved Linaa og Sophie-Amaliegaard til Estrupgaarde.

Med Hensyn til Valget mellem disse Linier bemærkes blot, at den østre Arm vel er c. 3000 Alen længere end den vestre, men at til Gjengjæld Stigningsforholdene ere langt gunstigere, idet Opstigningen kan ske ved Stigninger paa 1:150, istedetfor 1:100 paa den vestre, hvorhos det højeste Punkt paa den østre Arm kun bliver c. 180 Fod over Havet, medens det paa den

vestre Arm ligger c. 260 Fod over Havet; hvorimod Udvalget paa Sagens nuværende Standpunkt ikke drifter sig til at stille noget bestemt Forslag i saa Henseende.

Fra Estrupgaard svinger Linien tæt vesten om Karlby mellem denne og Krogsbæk over Aadalen nord om Termestrup mellem Skafføgaard og Daugstrup, en lille Fjerdingvej nord om Thorsager til Ryom, som det naturligste Foreningspunkt med den nu approberede Randers-Grenaa Bane.

Banens Længde vil herefter blive ad den østre Linie c. $5\frac{1}{2}$ Mil, og ad den vestre Linie c. $5\frac{1}{4}$ Mil.

Som Stationspunkter har man tænkt sig: Daugstrup, Karlby Sophie-Amaliegaard, og derfra:

a) ad den østre Arm: Ny Løsten og Skjæring Aa;

b) ad den vestre: Haarup og Elsted.

Endelig har man tænkt sig en Holdeplads nedenfor Nis Skov og en Endestation tæt udenfor Mejlgaades Port med Forbindelsesspor ad Rystvejen til Havnesporet for gennemgaaende Gods og Rejsende.

Foruden disse 2 saaledes beskrevne Linier er der endvidere undersøgt en omtrent midt imellem begge løbende Linie, som vel er $\frac{3}{16}$ Mil kortere end den vestre, men til Gjengæld har en noget længere Opstigning af 1:100. — Som Stationspunkter ved denne Midtlinie har man tænkt sig Elsted og Valle, hvorefter Stationen ved Sophie-Amaliegaard vilde bortfalde. Ad denne Linie vilde Banens Længde blive c. $5\frac{1}{16}$ Mil.

De saaledes beskrevne Linier findes angivne paa det hermed følgende Kort.

Som bekendt, er Randers-Grenaa Banen i den seneste Tid rykket et stort Skridt frem til Virkeliggjørelse, idet der, foruden Statens Tilskud, efter Lov af 23de Marts 1873, 40,000 Rd. pr. Mil, og foruden de af Randers Amt, Randers og Grenaa Byer i Forening tegnede Bidrag i Klasse c, 10,000 Rd. pr. Mil, er af de paagældende Egnes Kommuner og Beboere tegnet under Klasse b. mer end 25,000 Rd. pr. Mil, saa at der kun staar tilbage at sikre det som Preference-Aktier foreslaaede Beløb 110,000 Rd. pr. Mil og at søge Entreprenører for Arbejdet, og Selskabet har nu dannet sig og valgt Bestyrelse.

Da der nu saaledes er en høj Grad af Sandsynlighed for, at denne Bane kommer til Udførelse, er det paa Tiden, at der arbejdes hen til en Tilslutningsbane til Aarhus.

Ligesom Udvalget har den Overbevisning, at den her omhandlede Banestrækning er af overordentlig stor Betydning for det store, frugtbare og stærkt befolkede Distrikt, der er beliggende mellem Aarhus og Randers Fjord, og hvis Centrum ikke vil faa nogen Nytte af Randers-Grenaa Banen, saaledes antages det som givet, at den vil øve en betydelig Tiltrækning ogsaa paa den hele østlige Halvø og føre en betydelig Del af Trafikken derfra til Aarhus.

Paa samme Tid altsaa som Banen vil være af overordentlig stor Betydning for Aarhus By og for et stort Distrikt, paa samme Tid tør det antages, at den vil kunne arbejdes op til at blive en rentabel Sidebane.

Udvalget betvivler ikke, at denne dets Opfattelse læses af det ærede Byraad, og at dette omfatter denne Sag med den samme Varme, som foranledigede Raadet til strax fra første Begyndelse af at skjænke den sin Deltagelse.

Da nu det nuværende Udvalg formener, at det ikke hviler paa et saadant Grundlag eller er sammensat paa en saadan Maade, at det har Kompetence eller Evne til at foretage de yderligere nødvendige Skridt til Fremme af denne, navnlig for Aarhus By og for den paagjældende Egn saa vigtige Sag, staar der for Udvalget kun tilbage at søge bevirket, at denne nu overgaar til de Autoriteter og Foreninger, der repræsenterer de Egne, hvis Interesser ere knyttede dertil; og da Udvalget endvidere formener, at Tilslutning og Samvirken bedst opnaas, naar Initiativet dertil udgaar fra en Autoritet af større Betydning, tillader Udvalget sig ved denne Henvendelse at foreslaa:

„at Aarhus Byraad nu vil tage Sagen om en Jernbane Aarhus-Thorsager med Tilslutning til Randers-Grenaa Banen i sin Haand og ved Henvendelse til og Samvirken med de lokale Autoriteter og Foreninger, som det finder rigtigt at indbringe i Sagen, bevirke Nedsættelsen af et Fælles-Udvalg, som med den Bemyndigelse, en saadan Sammensætning giver, kan arbejde videre til Sagens Fremme og gjøre Forslag til dens Udsprelse.“

Som de Faktorer, hos hvilke vi have tænkt det rigtigt at søge Samvirken, skulle vi tillade os at nævne:

Randers Amtsråd,

Aarhus Amtsråd,

Aarhus Handelsforening og Haandværkerforening,

Narhus Landbosforening,

Landbosforeningen ved Kalø Vig,

og de vedkommende Sogneraad, nemlig:

a) i Randers Amt:

Gvilsager og Lihme, Skjerring, Krogsbæk og Mygind, Søby og Skader, Boldum, Halling, Mejlby og Tødberg, Hjortshøj og Egaa, Skjødstrup, Hornslet, Mørke, Thorsager og Bregnet, Skarresø og Kolind;

b) i Aarhus Amt:

Hasle, Liisberg og Skejby, Vejlbj, Enev og Elsted.

Endelig bemærkes det, at der foruden de ovenfor nævnte Linier endvidere er undersøgt en Fortsættelse af den østlige Arm fra Badsten Kro om ad Mørke, Dmmestrup og tæt vest om Thorsager, med Stationer ved Thorsager og Bale. Ud denne Linie vilde Banens hele Længde blive c. $4\frac{1}{4}$ Mil.

Udvalget tillader sig sluttelig at tilføje, at de af Ingeniør Obel udarbejdede Nivellementsfort, foreløbige Overslags-Beregninger og det øvrige Materiale, som haves, selvfølgelig stilles til det eventuelle Fælles-Udvalgs Raadighed.

Det foreløbige Udvalg for Tilvejebringelsen af et Jernbane-Anlæg fra Aarhus til Thorsager.

Aarhus, den 27de September 1873.

H. Liisberg. Hans Broge. M. C. Mohnsen.

P. Jensen. T. Kjeldsen. P. J. Poulsen.

B. Koch. W. Nissen,

som tiltraadt Udvalget."

Byraadet vedtog enstemmig i Genhold til nævnte Andragende at tage Sagen i sin Haand og beslattede at nedsætte et foreløbigt Udvalg paa 3 Medlemmer til at fremkomme med nærmere Forslag til Byraadet om Sagens Behandling. Til Medlemmer af dette Udvalg valgtes Borgmesteren, Kors og Liisberg. (Se Mødet den 6te November.)

²¹⁹/₇₃. I Overensstemmelse med et indkommet Forslag fra Markudvalget approberede Byraadet, at Lønnen for Opsynsmanden i Sandgraven ved Knudrisbakke fra 1ste Januar 1874 fastsættes til 300 Rd. aarlig samt 2 Rd. 3 Mk. for hvert 100 Læs, der sælges

fra Sandgraven udover 3,000 Læs, imod at han besørger Afrømningen af Jord uden særlig Betaling.

Endvidere approberede Byraadet, at der fra samme Tid fastsættes en forhøjet Afgift af 24 $\frac{1}{2}$ pr. Læs Sand til Fabrikanter istædetfor som hidtil 16 $\frac{1}{2}$ pr. Læs.

^{221/73}. En fremlagt Skrivelse fra Markudvalget, hvori det udtaler sig for, at man indtil videre ikke bør opsigte Kontrakten med Renovationmand Olesen, toges til Efterretning. (Se Mødet den 13de November.)

^{222/73}. I Genhold til en Indstilling fra Udvalget for Vandværkets Anlæg bifaldt Byraadet, at der lægges en Vandledning i Fortsættelsen af Frederiksalles ud til Viadukten over Jernbanen, i Stationsvejen fra Søndergades Fortsættelse til Frederiksalles og i de to over Statsraad Bruuns Tost anlagte og tilbels allerede bebyggede Gader, samt at der i disse Ledninger samtidig anbringes de fornødne Forgreningsrør til fremtidige Ledninger i de to Tværgader fra Frederiksalles mod Møllegaen og til Ledningen over den nye Viadukt over Jernbanen ved Møllenthins Sted, alt i Overensstemmelse med de fremsendte Overslag, der tilsammen lyde paa 3,300 Rd.

Ådet den 9de Oktober.

^{91b/68}. Der meddeltes en Skrivelse fra Overretssagfører Høegh Guldberg, hvorefter Kommunen ved Underretten er frifunden for Baron Rosenfrank's Søgmaal til Udredelse af Erstatning for afstaaet Jord af Nr. 6 a til Udvidelse af Sønderalles (jfr. Mødet den 22de August 1872).

^{239/71}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 24de September, indeholdende Approbation paa den i Mødet den 24de April ommeldte Overenskomst mellem Byraadet og Bærtshusholder Møllenthin.

^{164/73}. Der meddeltes en Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Stiftamtet af 23de September, hvori approberes Overenskomsten med Krigsbestyrelsen af 5te August, saalydende:

„Efter med Amtets behagelige Erklæring af 19de d. M. at have modtaget en Indstilling fra Aarhus Byraad om Approbation paa den af Byraadet med Chefen for Forplejningskorpsen, Oberst Købke, paa Krigsbestyrelsens Begne under Forbehold af Krigsministeriets og Indenrigsministeriets Approbation af 5te